

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Útazór hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Inaseni
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyiteltéri czikkok
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás: Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt. — decz.	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Az osztrák reichsrath ülészsaka.

Pest, decz. 17.

(A.) Az osztrák birodalmi tanács jelen ülészsaka, mely a mult hét csütörtökön Bécsben minden zaj és ünnepélyesség nélkül megnyílt, szokatlan fontossá és érdekessé igérkezik alakulni. Lajtán-tuli szövetségeseink. kiknek ügyei, mint a monarchia egyik felének ügyei minket magyarokat lehetőleg közlel érdekelnek, az Auersperg-kormány tapintatos és ügyes vezetése alatt komoly igyekezetet fejtenek ki az iránt, hogy alkotmányok egyik régi nyílt sebt behegesszék s az ugynevezett választási reformot, azaz a reichsrath tagjainak választási módozatát a tapasztalás által világosan kijelölt szükségletek utmutatásai szerint javítsák és átalakítsák.

Több kedvező véletlen segélyre jött ezen törekvésnek. Nem tekintve a külső békének biztosított voltát, mely megengedi, hogy a bonyolultabb belszervezkedési kérdésekhez is a félbeszakítás aggálya nélkül hozzá lehessen fogni, első rangú szerepet játszik azon körülmény, hogy a federalista párt a mult évben szenvedett vereség folytán jó időre meg van télemlítve s államfelforgató czéljaival ismét napvilágra lépni nem mer. A kedélyeket bizonyos nyugalom szállotta meg, ama nyugalom, mely nélkül nagy törvényhozási alkotás létre nem hozható.

De különösen egy körülmény az, mely megengedi, hogy a kormány és a parlament e sok időt igénylő és még több izgatottságot ébresztő reformmvet megindítsa. Az osztrák pénzügyek helyzete valóban nem remélt kedvező képet mutat s az Auersperg-cabinet gazdálkodását a lehet legjobb színben tüntetik fel. Nem szükséges bővebben kifejtenuk, mily összefüggésben áll a nervus rerum, a pénz a törvényhozási nyomorokkal; annyi bizonyos, hogy a kedvező pénzügyi helyzet az osztrák kormánynak nagyban megkönnyíti az actiót a választási reform keresztül vitelében.

És a pénzügyi helyzet csakugyan örvendetes. A pénzügyminiszter szombaton hosszas exposéban rajzolta azt, melyből a következő fontosabb számokat idézzük. Az 1873. évi kiadások 379.300.000 frtra, az összes bevételek 382.700.000 frtra vannak előirányozva.

A folyó évhez képest a kiadások 25. a bevételek 18 millióval emelkedtek, de ennek dacára Ausztria azon örvendetes helyzetben van, hogy a jövő évi háztartásban nemcsak nincs deficit, hanem 3.400.000 frt. jövedelmi többletet mutat. Mint a bécsi lapok kiemelik, ily eredményt a takarékoság nagy mestere Brestel sem volt képes összehozni.

Ily kedvező auspiciumok mellett indul meg a választási reform. Egy régi óhajítás az, mely az osztrák alkotmányosság kezdete óta hangoztatik s az idők folyamában folyton érezhetőbb szükségletté alakult. Az osztrák reichsrathot, a központi birodalmi tanácsot nem maga a nép közvetlenül, hanem az egyes tartománygyűlések választják. Ugy de ezen tartománygyűlések sem a direct népválasztás

eredményei. Tagjaik egy részét az illető tartomány nagybirtokosai, ipar- és kereskedelmi kamarái nevezik ki; a tagok másik része szintén nem a nép kezeiből nyeri mandatumát, hanem a nép csak választókat választ, kik azután a képviselőt választják. Így tehát a birodalmi tanács és a nép közt vajmi csekély benső összefüggés létezik. Nem mondható a népakarat valódi képviselőjének vagy kifejezőjének. Ezen bajt növelte azon körülmény is, hogy a tartománygyűlések közül többen nem akartak képviselőket a reichsrathba küldeni, Mindez elkerülhetlen szükségessé teszi, hogy a reichsrath a tartománygyűlések szeszélyétől függetlenné tétessék s a direct népválasztás alapjaira fektetessék. Ez czélja a választási reformnak.

A kormány vasárnap értekezletre hívta össze az alsó és felsőház bizalmi férfait s eléjük terjesztette a reform fő elveit. Ezen főelvek a következők. A reichsrathot alsóházának tagjait nem többé a tartománygyűlések, hanem az illető tartományok nagybirtokosai vagy legtöbb adófizetői, a városi és vidéki községek és kereskedelmi kamarák választják. A reichsrath tagjainak száma százhuszszal szaporittatik; a szaporítás fele a vidéki községekre és a nagybirtokosok csoportjára esik. A városi és vidéki községekben választókerületek alakittatnak, melyek mindegyike csaknem kivétel nélkül csupán egy követet választ. Minden polgár, ki a tartománygyűlésre szavazó joggal bír, a reichsrathi követre is szavazhat: a szavazás írásban történik a tartománygyűlésre megállapított módozat szerint; a választás eredményéhez absolut többség szükséges. Választható minden választó, ki legalább 30 éves. A képviselők hat évre választatnak s a mandatum lejártával újból megválaszthatók. Ez elvek alapján két törvényjavaslat fog készülni: az egyik, mely az alkotmány-alaptörvény idevonatkozó pontjait módosítja, a másik, mely a választási actusra, a helyre és kerületekre vonatkozó intézkedéseket tartalmazza.

Mint a főbb elvek ezen felsorolásából kitűnik, a megindítandó választási reform lehetőleg conservatív természetű s sem a census leszállítását, sem az activ vagy passiv választó jog kiterjesztését nem involválja. Sőt ezen elvek sem hozzák be a közvetlen népválasztások rendszerét. A reform egyedüli intentioja az, hogy a birodalmi tanács visszaállítását a tartománygyűlések szeszélyétől függetlenné teszi. Egyébiránt mindez a réginel marad; ugyanazon választók, kik a tartomány-gyűlést választják, fogják a reichsrathot is választani s így a kormány nem tön egyebet, mint hogy a birodalmi tanácsot egy fokkal közelebb hozza a néphez.

Ugy látszik, hogy a két ház bizalmi férfai egészben véve megelégedtek a kormány által kifejtett s hosszasan indokolt terveikkel. Ez az osztrák pártok részéről nagy lemondás és önmérséklet. de egyszersmind kiváló politikai tappintat jele lenne, mert nem szenved kétséget, hogy a kormány nagyban és egészben véve ezen kérdésben kimondotta végszavát. Az Auersperg-kormány az általa képviselt választási reformmal áll vagy bukik s azon esetre, ha eszméi hajótörést szenvednének, egy pillanatig sem fog tovább az ügyek élén maradni. Hogy ez esetben mi fog történni, azt az osztrák politikusok elképzelhetik. Annyi bizonyos, hogy olyan kormánynak megbuktatása, minő a mostani, világosan kimutatná az osztrák alkotmány-párt politikai képtelenségét. Másrészt azonban valószínű, hogy e párt nem állítja ki magának a szegénységi bizonyítványt s a kormány diadalt aratand szándékaival.

— Országgyűlés. Pest, decz. 17. A kölcsönről szóló törvényjavaslat tárgyalása befejeztetett. Elfogadta azt az egész ház, s azok, kik ellene szavaztak, ugyanazok voltak, kik névszerinti szavazást kértek: számszerint huszonhármán. A szőlők sorát Ghy-czy Kálmán nyitotta meg, ki szintugy anticipálta a költségvetési vitát, mint a baloldálnak a jelen vitában felszólalt egyéb tagjai. Ghy-czy igen élesen szolt s azt akarta bizonyítani, hogy az események amaz álláspontnak szolgáltak igazságot, melyet pénz-

ügyeink tekintetében kezdettől fogva elfoglalt. Szavait azzal végezé, hogy nincs bizalma a jelen kormányban, s a kinek még a legkisebb kételyei is lehetnek volna a részben, hogy mily jellegű lesz a költségvetési vita, azt Ghy-czy e nyilatkozata utba igazithatta. A költségvetési vitában az összes ellenzék oly támadást tervez a kormány és a Deák-párt ellen, melyben csatasorba állítja mindazon eszközöket, melyekkel a parlament a kormány megbuktatására csak rendelkezhetik. Egy élet-halál-harc elé megyünk, melyre az ellenzék az bátorítja, hogy saját sorainkat ziláltaknak hiszi. — Ghy-czy után Pulszky Ferencz szolt röviden, igényelve magának a „rectificator” nevét. Majd Madarász beszélt el az erre legkevésbé sem kíváncsi háznak, mit fog ő otthon választóinak mondani s idézett több helyet a „P. Napló”-ból; őt Kiss János váltotta fel a „haza népének” siralmait declamálván el. Ezzel az általános vita befejeztetett. A központi bizottság nevében Széll Kálmán ajánlotta még egyszer a törvényjavaslatot. Kerkapoly röviden felelt Ghy-czynek, kijelentvén, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával kötelességének fogja tartani adatainak rectificálását. Tisza Kálmán ismételve megmagyarázta határozati javaslatának czélját s atyai leczkével szolgált a szélsőbalnak az alkotmányosság elemeiből. A törvényjavaslat ezután részleteiben is változatlanul elfogadtatott.

A főrendiház elvi fontosságu vita nélkül elfogadta a fővárosok rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

— Fiumei kormányzónak Szlávny miniszterelnök Ürményi Miksa képviselőt kívánta kinevezni, s őt a napokban ezen diszes állomással meg is kínálta, de azon választ nyerte, hogy Ürményi a kormányzóságot el nem fogadhatja.

— Az osztrák költségvetés 1873 évi előirányzata főösszegekben a következő:

Udvartartás: 6.150.000 frt. szükséglet; kabineti iroda: 72.215 frt szükséglet; a birodalmi tanács: 460.783 frt sz; birodalmi törvényszék: 23000 frt sz.; minisztertanács: 643.497 frt sz.; 476.950 frt fedezet; belügyminiszterium: 17.344.186 forint szükséglet, 856.120 frt fedezet; honvéd. miniszterium: 9.004.240 frt szükséglet, 32.289 frt fedezet; kultuszminiszterium: 9.339.311 forint szükséglet, 146 ezer 273 forint fedezet; pénzügyminiszterium: 79 millió 863.053 forint szükséglet, 304.201.338 frt bevétel; kereskedelmi miniszterium: 22.698.637 frt szükséglet, 22.404.880 frt bevétel, földmívelési miniszterium: 10.787.900 frt szükséglet, 9.804.510 frt bevétel; igazságügymin: 15.472.899 frt szükséglet, 311.085 frt bevétel; legfelsőbb számszék: 144.000 frt szükséglet; nyugdíj: 11.922.387 frt szükséglet; subvenciók és javadalmazások: 19.983.950 frt szükséglet, 7.529 frt bevétel; államadósság: 96.590.883 frt szükséglet, 3.984.000 frt bevétel; az államadósság kezelése: 794.100 frt szükséglet 800 bevétel; közösgyi kiadások: 77.998.461 frt szükséglet; államjavak eladása: 1.538.000 bevétel; a dunai gözb. társaság: 2.200.000 frt bevétel; különféle bevételek 6.500.000 frt; pénztári maradvány 30.289.000 frt. Összesen a szükséglet 379.293.462 frt, a bevétel 382.760.974 frt.

A szász egyetem 12 pontja.

A szász universitás elfogadta azon feliratot a belügyminiszterhez melyben egyebek közt kimondatik, hogy a mult universitásnak egyetlen pártja sem tudta, hogy mit csinál, következéské azoknak fölterjesztéseit ne vegye tekintetbe a miniszter; hanem a csálhatatlan igazságot felfedezte a mostani, azt 12 pont alatt ezennel tudomására juttatja a miniszternek, felszólítván őt, hogy az itt kimontott elveket fogadtassa el az országgyűléssel: de rendszeres törvényt alkotni a Királyföld törvényhatósági és községi rendezésére ne merészeljen, mert azt csak a szebeni universitas végezheti el helyesen. Különben az új Andreanum szövege a következő 12 pontban terjesztetik elő:

I. A 11 szász municipális kerületek (törvényhatóság), ugymint a kilencz szék: Szeben, Segesvár, Medgyes, Szász-Sebes, Nagy-Sink, Köhalom, Szerdahely, Ujgyház és Szászváros s a két kerület Brassó és Beszterce és a mindegyikéhez törvényesen tartozó községek összeségünkben municipális egységet

(universitas) képeznek. Az egyes kerületek vagy az összeség területének megváltozása, valamint a királyföld két vagy több szomszéd kerületének egyesítése municipális jogok közös gyakorlására csak az illető kerületek és a szász nemzeti egyetem közreműködése mellett eszközölhető.

II. A Királyföldet összeségében és tagjaiban az állammal szemben minden lényeges dologban a municipális és községi jogok csak azon összege illeti, melyet a törvény a municipiumoknak és községeknek általában engedett.

III. Képviselőt és igazgatás határozottan elkölönítendők egymástól. Mindketten a községek, a kerületek és összeség (universitás) három fokozata szerint aképen oszlanak fel, hogy e községi és municipális önkormányzat minden ügyében a községi képviselőre nézve a kerületi hatóság és a szász nemzeti egyetemre nézve az egyetemi hivatal a felelős igazgatási és végrehajtói közeg.

IV. A képviselői testületeket általán és kizárólagosan választások eredményezték. A tényleges választási jog lehető kiterjesztése mellett a birtokra a szellemi képzettség és erkölcsi képességre illő tekintet fordittassék és másrésről eleje vétessék azon hátrányoknak, melyek a képviselői testületek tagjainak aránytalan nagy számából keletkeznének.

V. Minden hivatal a kormányközségek befolyása nélkül a képviselői testületek szabad választása által töltendő be. Az afölötti elhatározás, vajjon a hivatalnokok élethosszig, vagy az évek bizonyos és milyen sorára választandók, valamint az illető hivatalra való képességök formális bizonyítéka kérdésének eldöntése a törvényhozásra bízandó.

VI. község, kerület és összeség (universitás) önállóan határoznak saját ügyeikben és azokat a törvények és jogervényes szabályzatok határain belül önmaguk igazgatják.

VII. Szeben, Segesvár, Medgyes, Szász-Sebes, Szászváros, Brassó és Beszterce városok, továbbá Nagy-sink, Köhalom, Szerdahely és Ujgyház mezővárosok a kerületben belől állanak, de az elsőbbséget tisztán városi ügyekben nem tartoznak a kerületi hatóság alá.

VIII. A kerületben (törvényhatóság) fekszik a municipális jogok és kötelek súlypontja. Ez gyakorolja önigazgatási és szabályozási jogát minden saját ügyében, ugymint a képviselői jogot; azonkívül közvetlen alárendeltségében és egyes közlekedésben az államkormányval és államigazgatásnak az államtól a municipiumokra ruházott ágait is kezelni tartozik.

IX. A szász nemzeti egyetem szabályozási jogot gyakorol mindazon municipális ügyekben, melyek az összeséggel közösek. Azonban ha az általa felállított rendszabályok egyikének fogantatása egy kerületben, tekintve annak helyi viszonyát, aggályokra talál, akkor a kerületi képviselőt a végrehajtást beszüntetheti, egyidejűleg az egyetemi hivatalnak jelentést tévén és indokait előterjesztvén. Az egyetem által ez ügyben újból hozandó határozat ellen a kerületnek halasztó hatásu fellebbezési joga van a belügyminiszteriumhoz.

Egy kerület kívánatára az egyetem olyan ügyekben is hozhat rendszabályokat, melyeknek szabályozási tárgyalása a kerületek hatáskörét illeti. Ilyenmü határozatok csak azon kerületekre nézve, kötelezők melyek azokat kívánták.

Az egyetem gondoskodik a szász nemzeti vagyion rendszeres kezeléséről. Ebben ugy mint tevékenységének minden irányában ellenőrzi az egyetemi hivatalt és annak tagjait szükség esetében felelősségre vonja. A nemzeti vagyion kezelése fölötti határozásokban a nemzeti egyetem minden tagja csak annyiban vehet részt, a mennyiben ezen vagyion birtokrészeinek képviselője.

Az egyetem gyakorolja a képviselői jogot is. X. Az egyetemi hivatal felőkészíti az előterjesztéseket az egyetem számára és gondoskodik az egyetem által megállapított rendszabályok és hozott határozatok végrehajtásáról.

Az egyetemi hivatal további hatásköre a municipális egység, ugymint a kerületnek municipális jogának fenntartása értelmében állapittatik meg.

XI. A szász nemzetnek ő felségétől miniszteriumi ellenjegyzés alatt kinevezett comese a végrehajtó hatalom képviselője; mint olyan ellenőrzi a municipális önigazgatást, és őrködik a kerületek (hatóságok) által eszközölt nyilvános államigazgatás érdekéi fölött. A szász nemzeti egyetem összehívása valamint az abban való elnöklés a comest, és ha az

alól mentessék föl. Ha a rendkívüli terheket egymás közt kombinálnak tartom és akkor, midőn a következő években oly mérvű kiutalások történnek, tökéletesen jogosultnak tartom, ha emez új teher az ezekre következő 3-ik és további évekre fog nebezedni. Engem legalább azon tekintet vezérelt: ne jöjjön minden egyszerre, ne jöjjenek a nagy mérvű kiutalások, a nagymérvű államépítkezések ugyanakkor, midőn ezen kölcsönök törlesztése is bekövetkezik.

(Folyt. köv.)

Horváth Mihály Duschekről.

Horváth Mihály egy szellemes történelmi értékkel bíró levelet írt válaszul a Kossuth által személyére és Duschek múltjára vonatkozó levélre. Lapunk szűk tere nem engedi az egész levél közlését Duschekkel azonban lapunk is többet foglalkozott kivonatossan közöljük tehát Horváth érdekes leveléből a Duschekre vonatkozó adatokat.

Duschek Ferenczet — mond Horváth — ki eredetire nézve nem volt jó magyar, s ki ha nem családod csak a Bécsből Budára a helytartótanács erdészeti osztályába áthelyezett hivatalnok atyja által lett magyarrá, sokkal erősebb kötelékek kapcsolták az osztrák császárhoz, s a dinasztiahoz, mint új magyar hazájához. Vagyontalan lévén, egyedül becsületessége, szorgalma és ügyessége által nyerte előmenetelét hivatalos pályáján: az udvar nem csak hűséges, de buzgó szolgálatának köszönhető magas állását az osztrák bürokrácia hierarchiájában egész a magyar udvari kamarai alelnökség méltóságáig. Politikai színezetére ő már állásánál nem különbben mint meggyőződésénél fogva, nem csak forradalmi nem, de még csak szabadelvű sem, ő tiszta vizű ö-konzervatív és bürokrata volt.

A forradalom Budán a kamarai alelnökségben találta őt, mely állásban az inkább méltóságnak mint hivatalnak tekinthető s nagy urak által birt elnökség mellett, ő volt tulajdonképpen a magyar kincstári javak s jövedelmek kezelője s igazgatója. E nagy fontosságu és széles hatáskörű állásban ő szintoly bő szakismeretet, mint fáradszorgalmat tanusított. Buzgalmát még élénkíté azon körülmény, hogy a bécsi titkos államtanácsból, melyben referens tanácsosi minőségben működék, csak némely cselészövények folytán helyezettett át Budára, a kamarai alelnökségre.

A forradalom a többi dikasztériumokkal együtt a királyi kamarát is elsöpörvén, s az új magyar királyi pénzügyminisztériumba kebelevezén, Kossuth pénzügyminiszter alá helyezte. Szerencsétlenségre a táblabírókál lett új pénzügyminiszter nagy talentumú, a pénzügyi ügyek adminisztrációjához semmit sem értett, s a rögtönzött átalakulásnak bonyolultmas kérdéseivel tulhalmozva, időt sem nyerhetett hogy abba szorgalmas tanulmányozás, feszített munka által egyhamar beokulhasson. Ő tehát nélkülözhetetlennek látta maga mellett, a szakértelméről, ügyességéről s hivatali buzgalmáról magasatalt Duscheket, s azonnal meg is kinevezte őt az al-states titkári hivatallal, ő az államtitkári hivatalt elfogadta, s új hivatal körét, mely a régivel azonos volt régi becsületességével és buzgalmával látta el.

Azonban az ügyek esakhamar mind nagyobb bonyolalmakba rohantak, Duscheknek indokolt aggodalmait támadták.

Igen indokoltak valának tehát Duschek aggodalmai. Nem fogják-e Bécsben őt is részesnek tartani Kossuth tetteiben s összes eljárásában? Nem fogják-e őt is kárcoztatni és elítélni a Budapesti történetek miatt? Ő kinek annyi s oly befolyásos ismerősei, barátai voltak Bécsben, hamar tudhatá, hogy az első megrettenésből felocsudott udvari párt erőszíntjei következtében nőtőn nőnek a reakció reményei hogy irányadó helyeken mindenre, még az interveitót kínáló muzsika segélyének elfogadására is készek, ha különben nem verhetik le a forradalmat. Gondoskodnia kellett tehát a jövőre magáról.

Ekkor lépett szorosabb érintkezésbe az új miniszteriummal. A közbenjáró Wodianer S. volt. ki ezt tükön egy meghitt, maiglan élő pesti barátjával közölte. A titok részesessé lett pesti ur Kossuthal szoros összeköttetésben állván, nemcsak neki javaslat általános kifejezésekben, tartaná őrszemmel statusitkárának magaviseletét, hanem mint régi meghitt barátjával még 1848 nyarán egy alkalommal velem is közlé a dolgot, a közbenjáró Wodianernek nevét is megmndván.

Johannas bonyolodó közügyeink közt, midőn majdnem minden nap újabb meglegő fejleményekre fordítá figyelmünket, nem törtőtem tovább a dologgal, sőt csaknem egészen elfeledém azt. Később midőn Duscheket a pénzsajtó gyászereivel Debreczenbe is megjelenni látám, s tapaszalám, mennyire azt kelle hiennem, hogy ha volt is Duschek 1848 tavaszán érintkezésbe a bécsi miniszteriummal, őhajtása szerint ott sikert nem arathatván, őszintén csatlakozott hazai ügyünkhöz. Megnyert részére a baráti jó indulat is, melyet irányomban már előbb is, de kívált mióta minisztériusak lettünk, sokszor tanosita. Egyet mindazonáltal sohasem tudtam magamnak megfajteni eljárásában, azt, hogy Kossuth és a többi miniszterek számtalan sürgetéseire is sohasem állított ki elegendő kérelmet a papir pénzből. Sür-

getéseinkre kifogyhatlan volt a mulasztását mentő okok előszámolásában. Majd a pénzjegyek papírja fogyott el, s újat nem szerezheté elég mennyiségben másféle papíron pedig nem akarta folytatni a nyomtatást; majd a helyiség mulhatlan átalakítását okolta; majd a réztáblák koptak el, s matricz-ek előállítására szükséges galvanoplasztikus műtét ritkán sikerült stb. Végre is hinnünk kellett s biznunk hűségében a haza ügye iránt, melynek a Debreczenbe költözés által oly kétségbe vonhatlan tanuságát adta.

(Folyt. köv.)

Külföldi hetiszemle.

Thiers diadalát nyomban miniszterváltáság követte. A francia kabinet beadta lemondását; a kőztársaság elnöke azonban csak Lafrane Victor belügyminisztert bocsátotta el, a többi minisztereket megbizta. hogy legalább addig hivatalba maradjanak, míg a 30 tagu bizottság, mely alkotmányos reformok tárgyalására kiküldetik, megválasztva nem lesz Lefrank bukását egy jelentéktelen eredmény idézte elő. Prax Paris képviselő interpellálta a kormányt azon feliratok, irántmelyeket a megyei s községi bizottmányok Thiershez intéztek. Az interpelláló felirato kat államveszélyeseknek tartja, s azt kívánja a kormánytól, hogy szigorral lépjen fel. A belügyminiszter kijelentette, hogy a feliratokat nem a község bizottmányok, mint ilyenek, hanem b. tagjai mint a „collectiv“ individualitások intézik a kormányhoz, melynek az ilyen nyilatkozatok ellen nincs joga fellépni. Rövid vita után a nemzetgyűlés a belügyminisztert a törvény megtartására utalta s napirendre tért. Ez az oka Lefranc visszalépésének.

Az alkotmány bizottság megválasztásánál a kormány újabb verséget szenvedett, 30 tag közül csak 11 baloldali választatván meg. E körülmény előrelátólag tetemesen fokozandja az izgatottságot, s a kormányt talán elhatározó lépésre fogja készíteni. Meglehet, hogy Thiers a tömegesen beérkező bizalmi feliratok által felbátoritvatva, kurtán bánik el a javíthatlan royalistákkal, de az is lehet, hogy régi politikájához visszatérve, kísérletet teend a mérsékelt republikánusokat a jobb középpel kibékíteni. Egy harmadik s talán a legbiztosabb expedien, s nemzetgyűlés részbeni megújítása volna; mindenesetre gyors cselekvésre van szükség, mert az izgatottság egyes megyékben már nagy fokra hágott.

A harminczas bizottság választása Párisban jeirhatlan izgatottságot idézett elő, s ha Thiers visszalépve, könnyen forradalomra nöhetné ki magát; minden hazafinak törekvése oda van irányozva, hogy Thierst maradásra bírják. Párisban igen számos hazafi és republikanus képviselő egy gyűlésben elhatározta, hogy Thierst maradásra bírják. Párisban igen számos hazafi és republikanus képviselő egy gyűlésben elhatározta, hogy Thierst maradásra bírják. Párisban igen számos hazafi és republikanus képviselő egy gyűlésben elhatározta, hogy Thierst maradásra bírják.

A franciaia hivatalos lap tanusítása szerint Say Leo volt parisi prefect belügyminiszterre, Fourton baloldali képviselő párisi prefetté nevezettek ki. A lapok ez újabb kinevezéseket az egyetértés zálogának tartják, s remélik, hogy ezek után az alkotmány kérdések minden újabb válság nélkül fognak megoldatni.

A porosz felsőházban megkezdődött a kerületi törvényjavaslat feletti vita; a junker-nárt a legnagyobb erőmfegfeszítéssel igyekszik a kormány javaslatát elé nehézségeket gördíteni, mert ő párt nagyon is érzi azt, hogy a kerületi törvényjavaslat által a régi nemesség utolsó személyes előjogai portba hullanak. — A feudális pár már be is jelentett 40 módosítványt, melyek lényegében változtatnák meg a törvényjavaslatot. De a kormány a belügyminiszter által szombaton határozottan kijelentett, hogy változatlanul kívánja elfogadtatni a kerületi rendezést, mi annyit jelent, hogy ellenkező esetben a kormány visszalép. A képviselőházban sokat beszélnek a királynak egy leveléről, melyet állítólag sajtóközülég irt Frankenberg-Ludvigdorfnak. A felsőháznak e legöregebb tagja ugyanis levelében kérte fel az uralkodót, hogy „a kárhozasos kerületi rendezést“ ne engedje törvényt emelkedni A király válaszában megköszöni a nyíltságot, de hozzá teszi, hogy érett meglontolás után győződött meg a kerületi rendezés reformjának szükségességéről. Figyelmezteti, hogy a Stein-Hardenbergféle reform idejében is nem egy-két ember volt azon nézetben, hogy e reform által a nagybirtokosság és maga a porosz állam hanyatlani fog. Pedig most mindenki megállan győződve, hogy e reformokon alapul Poroszország mostani nagysága.

Berlinben a porosz képviselőház pártjai is szervezkedtek és külön alakultak és pedig következő arányokban: az ö-konzervatívek 69, az új konzervatívek 44, a szabad konzervatívek 39, a nemzeti szabadelvűek 116, a centrum 58, a szabadelvű centrum 11, a német haladási párt 48, a lengyelek 19 és a szélsők 16 taggal. Ezek ugyancsak tarka párt csoportozatok.

Magyar színészet.

(N. r.) Szerdán dec. 18-án...
para...
ligeti...

Igen helyesen „énekes vigjáték.“ Nem mintha „népszimű helyett állana, mert tárgyánál fogva nem épen népszimű: hanem egyszerűen és találoan jelezni akarja azon formát, melyben — a népsziművekkel együtt — megjelen. S ezzel csak azon igazságnak felel meg, hogy a költői műfaj formáján után nyeri elnevezését. Mint-hogy pedig az érdekes szimű könnyed formája inkább megegyezik a tréfáló comicummal, mint a nehézkes tragicomicummal, igen helyes azon nézet, mely a népsziművet v. comedia körébe utasítja; és továbbá — „ugyancsak mellékesen mondva — igen helyes volna az igazi népsziműveket „énekes vigjáték“-nak nevezni.

A jelzett mű ügyesen egyesíti a modern francia iskolát a magyar izléssel. Helyzetek egész tömege és láncolata nagy mesterséggel van benne összehasonlítva. Az egyéneknek nem annyira a ható jellem, mint a sajtáságnos történetességgel egybeütkező helyzetek jelölik ki különös állását és meghatározott tetteikét. A végzől itt nem az igazság szolgáltatása, hanem csak a — mulattatás. E szerény célt azonban teljesen eléri, és a mi különös érdeme, illedelmes eszközökkel. S ezt értettük — a forma mellett — a magyar izlés alatt.

Az előadás egyik újabb bizonyossága annak, hogy a mű jóságát, mint így még csak fél sikert, hogyan tesz egész szűz a találó szereposztás és a találó játék; s hogy egyik színész jó játéka hogyan segíti elé a másikat. Ha Kovács Gyulában valamivel fesztelenebb objectivitás volna a comicum iránt nagyon kétségkednénk, ha vajon emebben, avagy a tagicumban tartunk őt nagyobb színésznek. No hanem e megjegyzés specialis critica legmagasabb mértékét foglalja magában, s nem zárja ki azon itéletünke, hogy Bosnyák, azaz hogy Dörgei ur az előadás fénypontját képezte. Eichner Anna (Ottilia) Boér Emma (Victoria) Körösyne (Peregine) s még Krasznai is (Bürgödi, azaz hogy Viola ur) jól játszottak. A Váradi Józsa helyett játszó Kendi (András) Berényi Gyula (Peti) Némethy Giza (Magdalena) betöltötték helyeiket. Dékány Róza (Czili) jelenetközben hosszan tartó újrázó tapsokat érdemelt ki élénk játékaival, kedves énekével és tősgyökerez magyar kedélyességével.

Általában a tegnapi nagyon összefogó előadás volt. A harmadik felvonás elején azonban, hol a darab menete is lankad, lankadt a Boér Emma és Krasznai kifejező képessége, és így lankadt e helyen a hatás is. Ilyen esetekben kellene a színésznek minden erejét összeszedni, hogy a hatás ne csak folytonos, hanem növekedő is legyen. Közönség meglehetősen számmal.

Feladatott Pesten dec. 19. 10 ó. 30 p. d. e.
Érkezett dec. 19. 11. ó. — p. d. e.

A hivatalos lap közli Szende Béla kineveztetését honvédelmi miniszterre.

A képviselőház tegnapi ülésében az ujonozozási törvényjavaslatl foglalkozott; heves viták után azt elfogadta.

A Deákpárt tegnapi értekezletén egy 14 tagu bank bizottság megválasztatott.

Bismark herczeg a porosz miniszterelnökségről lemondott, a német kancellárság mellett megtartja a porosz külügyérséget; miniszterelnökké valószínűleg a belügyminiszter fog kineveztetni, ki az egész cabinetet újjá alakitandja.

Feladatott Fogarason dec. 18. 3 ó. 20 p. d. u.
Érkezett dec. 18. 4 ó. 30 p. d. u. *)

Fogarasi-vidék alsó vисти kerületében gróf Teleki Sándor gyömrői báró Ürsz ezredessel szemben, általános szavazattöbbséggel képviselővé választatott; a fogarasi kerületben nagy izgatottsággal folyt a szavazás, az összeirási visszaélésekért, hivatalnoki pressio ért nagy az ingerültség; Máday és Benedek közt kétes az eredmény; ma a Fogarasi városi szavazók befejezik a választást.

Feladatott Fogarason 19-én 11 ó. 40 p. d. e.
Érkezett 19-én 2 ó. 40. p. d. u.

Dr. Máday Sándor deákpárti, 500 szavazattöbbséggel Benedek Gyula ultramontánjelölttel szemben a fogarasi kerület országos képviselőjévé választatott.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, dec. 1. 1872.

— **Királyné ő felsége vasárnap volt először pesti kereskedésben.** Kugler czukrászatát látogatta meg udvarhölgye: Pestetics grófnő kíséretében, s megjegyezve, hogy e czukrászda készítményeivel meg van elégedve, a karácsonfához bevásárlásokat s megrendeléseket tett. Ő felsége hétfőn ismét jelen volt az új pesti rőkadászaton, melyben 29-en vettek részt. A Paskal-malomtól a palotai határig sokáig hiába kerestek rőkát, míg végre egy kiugrott s a főthi parkba menekült. A királyné könnyeden ugratta át a kert rácsozatát s utánna többen. Id. gr. Károlyi István s neje kijöttek a királyné üdvözlésére, s rövid társalgás után a hajts uja kezdődött, mert a rőka megkerült s öt negyed óráig futtatá a társaságot a csömöri palotai s főthi határokön, miguem ujra elbujt a nagy parkban s nem keresték többé. Bukás csak egy volt a b. Orczy Eleké, baj nélkül. Egy szállóbból kijövet ő felsége sárgája térdén csuozott előre s ő felsége akkor is mosolyogva áll rajta. Ő a „faxhunting“ egyik legbiztosabb tagja.

— **A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara f. é. december 20-án tartandó közgyűlésének főbb tárgyai:** a földterhermentesítési könyvények években lejárt szelvényeinek beváltása a helybeli adóhivatalnál; — a bécsi világkiállítás ügyeire vonatkozó határozmányok; — jelentés a lentermelés állásáról; — indítvány a postai küldemények magán-vállalkozás által leendő szállítására Kolozsvár-Felvincz és Kolozsvár-Beszterce közt.

— **Bismarck herczeg visszatértével** Berlinbe, azon hir kapott lábra, hogy lemondani szándékozik a porosz miniszterelnökségről, melyet a német kancellársággal összeférhetlennek tart.

— **Az egyetemi jogászság** ma délelőtt 9 órakor gyűlést tartott, melyben elhatározatott, hogy a jogászság segély-egylete javára külön táncvigalmat fog rendezni.

— **Felszólítás.** Tisztelettel felkérjük a „Részvét Album“ t. i. tartóit, hogy előfizetési izeiket a netalán begyűlt pénzösszegekkel együtt t. Szász Domokosné uraszonnyhoz e hó 17-ig beküldeni sziveskedjenek, mert a később beérkezett előfizetési neveit az Albumba már nem vehetjük, mintán e hó 28-án az egész munka kikerül a sajtó alól. Előfizetési ár 1 frt 50 kr. o. é. Kolozsvart 1872 december 27-én Hory Béla, Moldován Gergely.

— **Fennebbi értesítéssel** kapcsolatilag itt közöljük a „Részvét-Album irónak teljes névsorát: Bakcsi Ferenez, Benedek Aladár, Biró Pál, Bodor László, Deáki Albert, Endrődi Sándor, Esődi Béla, György Aladár, Harrach József, Harray Victor, H. Béla, Indáli Gyula, br. Kemény Endre, Köcsi Károly, Köváry László, Lánczy Gyula, Medgyes Lajos, Moldován Gergely, Murányi Sándor, T. Nagy Imre, K. Papp Miklós, Paskuj Lajos, Sáni Lászlóné, Sáni Lajos, Szász Béla, P. Szathmáry Károly, Szathmáry György, Simó Géza, Tőrs Kálmán. Ujváry Béla. A tiszta jövedelem a kolozsvári és m.-vásárhelyi árvaházak javára van szánva. A mű 15 nyomtatott iven e hó 28-án csinos kiadásban jelenik meg.

— **Megjelent** és Stein J. könyvkereskedés-megrendelhető az „Erdélyi nagyobb képes nap-tár“ 1873. évre. Ötödik évfolyam. Kiadja Stein J. Ára csak 50 kr. o. é. A változatos és érdekes szépirodalmi részen kívül a nagy gonddal és fáradsággal összeállított „tisztí czim- és névtár“ teszi érdekessé e naptárt. Ugyanis tartalma következő: Az összes m. kir. miniszterium, horvát-szlavon-dalmát miniszterium, magyar horvát tengerpari kormány, m. k. állami számvevőszék, m. k. curia semmitőszéki s legfőbb ítélőszéki osztálya, m. k. itélőtábla Pesten és M.-Vásárhelyt, kir. ügyek igazgatósága Pesten, az összes m. k. sajtó- és kerületi bányabíróóság. Ezután következnek a királyhágón inneui pénzügyi igazgatóságok, adóhivatalok, veszteglő intézetek, posta és távirda igazgatóságok Kolozsvárt, az alatta levő összes hivatalokkal, a királyhágón inneui megyék, székek, vidékek és sz. kir. s kiváltságos városok köz-igazgatási, valamint az ujon szervezett kir. törvény-székek és járásbíróóságok legujabb czimtára, az erd. földterhermentesítési alapigazgatóság, erd. telekkönyvi igazgatóság kereskedelmi és iparkamarák, a királyhágón inneui részekben lakó és gyakorló ügyvédek orvosok, orvossebészek és állatorvosok teljes czim- és névtára; kolozsvári m. kir. egyetem, kolozsmonostori k. gazdasági tanintézet, s a Kolozsvárt létező összes állami, hitvallási köz- és magán nevelőintézetek tanárai névtára, tantárgyak megnevezése, a királyhágón inneui bankok, takaré- és kölcsönőntára. A „kolozsvári kalauz“ bemutatja a helyben székelő egy-letek, hasznos és jótékony intézeteket s a főbb és keresettebb iparágak czégeit. Az itt elősorolt bő tartalom — úgy hisszük — mindentovábbi ajánlgatást feleslegessé tesz.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Decz. 16-án 5%. Metalliques 100 frt. 66.30. Kamat 66.25. Nemzeti kölcsön 100 frt. 70.30. 1860. Kölcsön 103.25. Bankrészevény 766. Hitelin. tézeti részvények 234.50. London 10 ft. st. 109.10. Ezüst 107.80. Cs. kir. arany — Napoleonor 871.

Urbéri könyvények: Magyarország: 79. — Te-n esi 78. — Erdélyi 77. — Horváthorzsági 83.50.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

